

به یاد استادی پایبند به اصول علمی و پاک دست در زندگی علمی

به قلم

علیرضا یزدانی سنگری

دانشجوی کارشناسی ارشد باستان شناسی دانشگاه تهران

فسرده سالی بود کز ناخجستگی، عیش خلق را به طیش بدل ساخت و در آن، روزگار به دست تطاول خویش برگریزانی نمود از گوهرانی که خود دانشی مردان و آزمودگان راه زندگی بودند. اجتماع باستان شناس هم در این سال از این یورش آسوده نبود. به ناگاه خبری همه را در حسرت و اندوه فروبرد. آخر به تازگی از دغدغهی درس و مدرسه و تدریس آسوده گشته بود. سرمایه‌ی حقیقی که همان عمر گرانیامه است، در راه آموزش و پژوهش خرج کرده بود و جعد سیمینش نشان از راه پریچ و خمی داشت که در کوچه پس کوچه‌های این سال‌ها طی کرده بود. از آن رو نسل کنونی باستان شناسی این سرزمین بسیار وامدار این استاد گرانیامه است.

دکتر حسن طلایی مغانجوقی استاد ممتاز دانشگاه تهران و از باستان شناسان برجسته‌ی کشور بود. این استاد در سال ۱۳۲۸ هجری شمسی در مغانجوق آذربایجان غربی دیده به جهان گشود. ایشان پس از گذراندن دوران مدرسه وارد دانشگاه تهران شدند و در رشته باستان شناسی به تحصیل پرداختند. پس از دانش‌آموختگی از دانشگاه تهران، زمانی چند به عنوان کارشناس در مرکز باستان شناسی ایران مشغول به کار بودند و در این مدت در فعالیت‌های میدانی متعدد از جمله کاوش هفت تپه خوزستان به سرپرستی دکتر عزت‌الله نگهبان، کاوش سگزآباد به سرپرستی دکتر عزت‌الله نگهبان، بررسی منطقه هرسین به سرپرستی فیلیپ اسمیت و... حضور داشتند. پس از مدتی با کمک پروفسور «چارلز مک برنی» از دانشگاه منچستر به این دانشگاه راه یافته و در نهایت در سال ۱۳۶۳ با رساله‌ای با عنوان «عصر آهن ایران بر اساس یافته‌های باستان شناسی محوطه باستانی هفت تپه در شمال غرب ایران» موفق به دریافت مدرک دکتری شدند. دکتر طلایی از سال ۱۳۶۷ به عنوان استاد دروس عصر آهن و شهرنشینی ایران در دانشگاه تهران فعالیت علمی خویش را آغاز کردند و پس از چند سال افزون بر امر آموزش

و پژوهش، از سال ۱۳۷۵ کاوش‌های آموزشی دانشگاه تهران در دشت قزوین را از سر گرفتند و در این راه خود عهده‌دار این مسئولیت شدند. این استاد بزرگ در طول فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود دست به نگارش کتب و مقالات متعددی زدند که هنوز هم از جمله منابع مرجع و معتبر در پیش‌از تاریخ ایران به شمار می‌روند. سرانجام ایشان در ۱۵ مهرماه ۱۳۹۹ به‌طور ناگهانی و بر اثر سکته دار فانی را وداع گفته و پیکرشان در روز ۱۶ مهرماه بنا بر وصیتشان در زادگاهشان در روستای مغانجوق شهرستان سلماس آذربایجان غربی به خاک سپرده شد.

استاد گروه باستان‌شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران
دکترا - در رشته طبیعت و باستان‌شناسی - منچستر - ۱۹۸۴
عنوان رساله دکتری به زبان اصلی:

North Western Iran & Surrounding regions in iron I&II - Haftvan V& IV in its
conte

سوابق اجرایی

کارشناس مرکز باستان‌شناسی ایران (۱۳۵۴)
استادیار دانشگاه تبریز (۱۳۷۰)
استادیار دانشگاه تهران (۱۳۷۱)
سرپرست مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران (۱۳۷۴)
سرپرست مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران (۱۳۷۸)
استاد تمام گروه باستان‌شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران (تا ۱۳۹۸)

طرح‌های تحقیقاتی

- بانک سفال ایران (طرح ملی)
- محل اجرا: موسسه باستان شناسی
- ساخت معبد منقوش زاغه
- محل اجرا: موسسه باستان شناسی
- طرح پژوهشی ملی بانک سفال ایران - محل اجراء موسسه باستان شناسی دانشگاه تهران.
- تحلیل ساختار و نقوش سفال های چشمه علی و سیلک "III" - محل اجراء موسسه باستان شناسی دانشگاه تهران.
- اتمام طرح پژوهشی بررسی فن آوری سفالگری هزاره پنجم ق.م با استفاده از روشهای آزمایشگاهی XRF XRD در شمال مرکزی ایران

کتاب‌های تألیفی

- باستان شناسی و هنر ایران در هزاره اول ق.م، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) ۱۳۸۵
- عصر مفرغ ایران، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) ۱۳۸۵
- ایران پیش از تاریخ: عصر مس سنگی، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران ۱۳۹۰
- هشت هزار سال سفال ایران، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران ۱۳۹۰
- عصر آهن ایران، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۹۲
- باستان شناسی پیش از تاریخ بین‌النهرین، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۹۰
- مهر در ایران از آغاز تا صدر اسلام، انتشارات سازمان تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۹۳

سخنرانی‌ها

- فلز کاری کهن در سگزآباد- فلزکاری کهن در اوراسیا - تهران - ۱۳۷۶
- پویایی فرهنگی در باستان شناسی - اولین همایش باستان شناسی - تهران ۱۳۷۳
- گزارش مقدماتی کاوش تپه سگزآباد - دومین همایش باستان شناسی - تهران - ۱۳۷۶
- معماری اسماعیل آباد - کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران - کرمان - ارگ بم - ۱۳۷۴
- معماری سگزآباد - کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران - کرمان - ارگ بم - ۱۳۸۲
- کاوش در سگزآباد - باستان شناسی ایران و گرجستان - تفلیس - ۱۳۷۷
- شیوه های تدفین در نوسنگی - باستان شناسی نوسنگی - لوبلیانا - ۱۹۹۹
- سفالهای اسماعیل آباد - نوسنگی اوراسیا - لوبلیانا - اسلونی - ۲۰۰۰
- باستان شناسی هزاره دوم - تبریز سه هزار ساله - تبریز - ۱۳۸۰
- باستان شناسی هزاره دوم - باستان شناسی دشت قزوین - موسسه باستان شناسی - ۱۳۸۰
- باستان شناسی مفرغ متأخر در شمال غرب ایران، موزه تبریز - ۱۳۸۵

برخی مقالات فارسی:

- پیشینه ظروف سفالین لوله دار، مجله باستان‌شناسی و تاریخ - مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۳
- پویایی فرهنگی در باستان‌شناسی ایران، یادنامه کنگره باستان‌شناسی شوش، میراث فرهنگی، ۱۳۷۴
- نویافته‌های معماری اسماعیل‌آباد، مجموعه مقالات کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران، میراث فرهنگی، ۱۳۷۴
- نویافته‌های معماری مفرغ متأخر، مجموعه مقالات کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران ۲، میراث فرهنگی، ۱۳۷۸
- تکنولوژی فلزگری کهن در تپه سگزآباد دشت قزوین، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۸۱
- سفالگری در عصر آهن (حدود ۱۱۰۰ - ۱۳۵۰ پ - م) تپه هفتوان، دشت سلماس، حوزه دریاچه ارومیه، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۸۴
- شیوه‌ها و سنت‌های تدفین مردگان در عصر آهن ایران، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۸۰
- تحلیل ساختاری نقوش سفال نوسنگی شمال غرب ایران، مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۸۴
- گزارش مقدماتی بررسی الگوهای استقرار عصر مفرغ دشت نهاوند (سرچشمه کاماسیاب) (مجله ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، شماره ۲، ۱۸۰ دوره ۵۷، ۱۳۸۵)
- تحلیل ساختار و الگوهای نقوش حیوانی سفال‌های چشمه‌علی و سیلک III در شمال مرکزی ایران (مجله ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، شماره ۲، ۱۸۰ دوره ۵۷، ۱۳۸۵)

برخی مقالات غیرفارسی:

- ۱۹۸۳, Late Bronze Age and Iron age ۱ Architecture in Sagzabad Qazvin Plain, the central plateau of Iran, Iranica Antiqua, ۷-۵۱
- ۱۹۸۳, Stratigraphical sequence and architectural remains the central plateau of Iran, Archaeologische mitteilungen Avs Iran, Band ۱۶, pp. ۵۹
- ۱۹۸۴, Notes on Bronze Artifact at Sagzabad ..., Iranica Anriqua, vol. ۱۹, pp. ۳۲-۴۱
- ۱۹۸۴, Notes on new pottery evidence from eastern Urmia basin, Gol Tepe, Iran, No. ۲۲, pp. ۵۶-۴۵۱
- ۱۹۸۴, North-western Iran and surrounding regions in Iron I and Iron II- Haftavan V-IV in its context, A Thesis submitted to the university of Manchester for the degree of Ph.D. in the faculty of Arts, department of Archaeology.
- ۱۹۹۹, Funeral rites at Zagheh: a Neolithic site in the Qazvin Plain, Iran, Documenta Prahistorica, XXVI, pp. ۱۵-۲۱
- New Pottery Ismailabad - Documenta Preahistoria - ۲۰۰۰
- ۲۰۰۷, The Iron II (Ca. ۱۲۰۰ - ۸۰۰ B.C) Pottery Assemblage At Haftavan IV, N.W, Iran, Iranica Antiqua, Vol XL II, ۲۰۰۷, pp. ۱۲۳ - ۱۰۵
- ۲۰۰۹, Haftavan IV (Iron II) settlement cemetery: N W Iran, Azerbaijan- H. Tala'i, A. Aliyari, Iranica Antiqua. vol. XLIV, ۲۰۰۹